

Hertil knyttedes følgende Diskussion :

Kammerjunker Haffner. Man maa beundre den overordentlige Flid og Dygtighed, hvormed den ærede Foredragsholder har indsamlet sine mange statistiske Oplysninger og behandlet den store Masse Tal, hvormed han er fremkommen. Som praktisk Mand og som en Mand, der har en overordentlig levende Interesse for Hesteavlen, troede Taleren imidlertid at turde sige, at den ærede Foredragsholder har set lidt vel meget paa de tørre Talstørrelser. Det har naturligvis en stor Interesse gennem statistiske Oplysninger at faa et Schema over Hesteavlens Udvikling her i Landet, men Taleren nærer dog en beskeden Tvivl om, hvor vidt der derigjennem virkelig opnaas at vække nogen egentlig Interesse for det betydningsfulde Spørgsmaal selv, hvorvidt derved Hesteavlen egentlig fremmes videre hos de praktiske Opdrættere. Det er klart, at man altid maa nære en dyb Respekt for Videnskaben, men Taleren troede dog, at man i det praktiske Liv skulde vogte sig for at bevæge sig for meget i Talstørrelser og søge at begrunde alle mulige Oplysninger og Kjendsgjeninger derved, thi, som det engang er blevet udtalt, kunne Tal bevise alting og ingenting; det kommer kun an paa de Forudsætninger, under hvilke man vil benytte dem. Taleren skulde imidlertid ikke trætte med at komme nærmere ind herpaa; men i Haab om, at den ærede Foredragsholder ikke vilde have noget derimod, fremkomme med nogle Smaabemærkninger til, hvad der var blevet nævnt i Foredraget.

Hvad da først Nedgangen i Hestehandelen fra 1838 til 1860 angaar, mon den egentlige Grund dertil dog ikke var de højst forandrede Landboforhold, som da indtraadte, idet Mejeridriften og Agerdyrkingen udvidede sig stærkt paa Øerne? Ogsaa kunde det være lidt Tvivl underkastet, om der særlig i den nævnte Tidsperiode ytrede sig paa Øerne en virkelig stærk Interesse for Forædlingen af Hestene; Taleren skulde i den Henseende blot tillade sig at hentyde til det sørgelige Forfald, som Frederiksborg Stutteri, der dengang bar en stor Del af Interessen for Hesteavlen her i Landet,

var Begyndelsen af Trediverne. Naar man ser hen til, at Stutteriet dengang begyndte at gaa sin fuldstændige Opløsning i Møde, samt til de mer eller mindre forkvaklede Forsøg, der bleve gjorte paa Hesteavlens Omraade i Tiden fra 1838 til 1860, kan man vistnok næppe sige, at der efter en større Maalestok stræbtes paa Øerne efter at naa en virkelig Forædling af Hestene der. Naar den ærede Foredragsholder nævnte, at Prisen paa Heste naaede i Halvfjerdsenerne en uhyre Højde, vilde Taleren tillade sig at sætte et lille Spørgsmaalstegn ved Ordet: »uhyre«, thi, som den ærede Foredragsholder selv har bemærket i »Tidsskrift for Landøkonomi«, skal man ikke altid stole paa de Priser, der opgives, eftersom der med Hensyn til Prisopgivelserne hersker stor Humbug; de noteres ofte betydelig højere, end der virkelig er betalt. Naar det dernæst var blevet sagt, at Hesteavlen var afhængig af Konjunkturerne, da troede Taleren, at man ogsaa herved maatte sætte et lille Spørgsmaalstegn; idet mindste troede han som praktisk Landmand at kunne sige, at Hesteavlen var ikke mere afhængig af Konjunkturerne end enhver som helst anden af Landbrugets Grene. Den ærede Foredragsholder udtalte end videre, at Hestetillægget ikke kunde staa sig dér, hvor det røde Kvæg trives; men ogsaa med Hensyn hertil maatte det være tilladt at opstille Tvivl. Man kan sige, at hvor det røde Kvæg yndes, er der faktisk ikke noget stort Hestetillæg; men at sige, at Hestene ikke kunne staa sig, hvor det røde Kvæg findes, er næppe berettiget. Taleren troede, man snarere maatte sige, at Grunden til, at Hesteavlen paa Øerne, navnlig paa Sjælland, har formindsket sig meget, ligger i, at man efter Stutteriets Forfald har tabt det Fodfæste, man engang havde for Hesteavlen, og er kommen ind paa Planløshed, Forkvakling og Forvirring som Følge af, at man har savnet en bestemt Ledelse. De store Godsejere have tabt Interessen for og Lysten til at give sig af med Hesteavlen, og de mindre Jordbrugere have ikke vidst, i hvilken Retning de skulde gaa. Det er vistnok det, der for en stor Del har bidraget til, at Hesteavlen paa Øerne har vist sig efter de statistiske Oplysninger at være i stærk Tilbagegang. I Jyl-

land har der derimod været en ganske anderledes konservativ Retning herskende i Hesteavlen, begrundet i, at man havde en aldeles bestemt Afsætningskilde for sine Heste. Den ærede Foredragsholder udtalte, at Bønderne i Veile Amt i de senere Aar havde forladt den Bane, de hidtil havde været inde paa med Hensyn til Hesteopdrættet, og det kunde nu være interessant at høre den ærede Foredragsholders Mening om, hvor vidt dette Omslag kunde betragtes som et Fremskridt, eller om der ikke kunde være Grund til at anse det for at være mindre heldigt, at man havde forladt den gamle Bane. Taleren skulde i saa Henseende henlede Opmærksomheden paa, hvorledes man navnlig i Frankrig, hvor Hesteavlen havde gjort overordentlige store Fremskridt, finder sin Fordel ved at lade de mindre Jordbrugere producere Hestene og de større opdrætte dem fra Plage, til de naa den voxne Alder. Af sagkyndige Folk havde Taleren hørt, at de tilskrive den Omstændighed, at der finder en Arbejdsdeling Sted, en ikke ringe Betydning. Taleren vilde dernæst henstille til den ærede Foredragsholder, om ikke Grunden til, at Sjælland ikke selv kan forsyne sig med Heste, mulig var den, at man havde en vis Følelse af, at netop paa de Steder, hvor Jordbundsforhold og Klima ikke egne sig dertil, betaler Opdrættet af simple Arbejdsheste sig ikke. Taleren havde selv i 20 Aar drevet sit Agerbrug, og han troede at turde sige, at han ikke havde drevet det slettere end mange andre forstandige Landmænd havde gjort, og han var kommen til det Resultat, at det var en daarlig Forrentning af sin Kapital at nedlægge den i dyre Arbejdsdyr. Naar man paa Markedet kan kjøbe en god Arbejdshest, altsaa en Hest, der kan udføre det Arbejde, der forlanges af den, for 400—500 Kr., er der ikke Grund til i sin Stald at have Heste, som ere kostbarere. Heraf troede Taleren, at man paa Sjælland havde en Følelse i Forbindelse med, at man dør ikke føler sig sikker med Hensyn til den Avl, som ligger for dér, nemlig Avlen af de mere forædlede Heste, og hvorfor? Fordi man dør hidtil har savnet et sikkert Fodfæste, og ikke har kunnet naa at komme

til et Resultat med Hensyn til den Retning, i hvilken man egentlig skulde gaa.

Dette var, hvad Taleren havde ønsket at fremdrage, og han havde gjort det, fordi det syntes ham heldigt at faa en Diskussion i Gang om disse Spørgsmaal; men forøvrigt troede han, at alle maatte være enige om at takke den ærede Foredragsholder for det store Arbejde, han havde udført, og ønskeligt vilde det være, om han, efter nu at have fremdraget alle de foreliggende statistiske Oplysninger om Hesteavlens Udvikling her i Landet, næste Gang vilde fremkomme med Bemærkninger om, hvorledes Udviklingen i det praktiske Liv stiller sig, og med Hensyn hertil har det stor Betydning at faa at vide, om man virkelig er gaaet fremad i Jylland, og for saa vidt det er Tilfældet, hvilke Metoder man da har anvendt for at komme til de Resultater, der eventuelt maatte være opnaaede.

Konsulent Jensen skulde ikke indlade sig videre paa de fleste af de Spørgsmaal, som Kammerjunker Haffner havde fremdraget, fordi han troede, at det ikke vilde føre til noget at komme ind paa en Diskussion om, hvad f. Ex. Grunden var til Hestenes Nedgang i Antal i Aarene fra 1838 til 1861, og Taleren skulde for øvrigt ærligt vedgaa, at han ikke var saa vel bevandret i Landbrugets Historie i den Tidsperiode, at han kunde sige, hvilket der absolut maatte være det rigtige Synspunkt i den Henseende. Naar Kammerjunker Haffner mente, at Taleren havde nævnt Tidsperioden fra 1838 til 1861 som den, hvori der var blevet eksperimenteret temmelig stærkt her i Danmark med Heste, da var det ikke saa. Det Stutteri, som vi havde havt, og som bestod af nogle og fyrgetyve Heste, florerede netop i den Periode; der havdes i den Afkom i stort Antal baade i første og andet Led af disse Heste, og de have utvivlsomt havt Betydning for Danmarks Hesteavl; men paa den anden Side havde Stutteriet vistnok udenfor Frederiksborg Amt og tildels visse enkelte andre Egne af Sjælland kun en forsvindende Betydning. Kammerjunker Haffner stemplede sig selv som en praktisk Mand, men forudsætter, at Taleren, fordi han beskæftiger sig med Tal, kun er Stoktheoretiker og slet

ikke kjender de Priser, der betales; men dette er efter Talerens Skjøn at sætte Praxis for meget i Højsædet. Fordi Taleren siger, at der i Jylland er Humbug i Markedspriserne, er det ikke berettiget at forudsætte, at Taleren ikke skulde vide nogen Besked med Hensyn til de Priser, der virkelig betales. Medens Taleren derfor ikke mente, at Kammerjunker Haffner stillede sig selv for højt som Praktiker, vilde han dog sige, at Kammerjunkeren stillede Taleren paa et forkert Stade. — Taleren turde ikke udtale noget bestemt med Hensyn til Spørgsmaalet, om Hestene vare afhængige af Konjunkturerne, og hvad Sammenstillingen af Hestene og det røde Kvæg angik, da valgte Taleren den Form, som han troede var den mindst stødende, og sagde kun, at det røde Kvæg var saa godt, at det tog Magten fra Hestene. Taleren kunde ogsaa have sagt, at Hestene her paa Sjælland ikke vare saa gode som i Jylland eller som paa Fyen, hvor man dog ogsaa har rødt Kvæg, og hvor der ogsaa for Øjeblikket føres en stærk Kamp mellem den svære Hest og den fyenske røde Ko; hvem der her skal blive den stærkeste, véd man ikke rigtig endnu, men i ethvert Fald synes Tallene at tyde paa, at den lettere, forædlede Hest, som Kammerjunker Haffner vil have frem, kan ikke staa sig lige over for det røde Kvæg. Naar der tales om, at der mangler Ledelse paa Sjælland, og at en bedre Ledelse vil afhjælpe et Savn, da vil Taleren sige, at der paa Sjælland har været Ledelse saa langt tilbage i Tiden, som Historien rækker, og man kan ikke tænke sig at faa en Ledelse, der tog Folk stort bedre i Nakken end det hidtil har været Tilfældet. Men trods den Ledelse, der har været indtil Dato, viser Tallene dog, at der er Nedgang paa Sjælland. I Jylland har Ledelsen aldrig været skrap, ja den er endogsaa næsten umærket, og dog synes Tallene at tyde paa, at der gaar det Hele godt. Om Bønderne i Vejle Amt handler klogt eller ikke ved at arbejde paa den Maade, de gjøre, skulde Taleren ikke indlade sig paa at have nogen Mening om, men saa meget er vist, at de ere overordentlig gode Regnemestere, og have derfor vistnok ikke forladt en ældre Handlemaade uden at være sikre paa, at det nye, de gik ind

til, var mere indbringende. Om det er, fordi det ikke betaler sig at opdrætte simple Arbejdsheste, at Hesteavlens er gaaet tilbage paa Sjælland, vil Fremtiden vise. Efter at Statistiken har vist, at det ikke kan gaa at opdrætte de forædlede Heste, har man nu begyndt at opdrætte simple Arbejdsheste, og om nogle Aar vil det da vise sig, om det er fordelagtigt eller ikke. Er det ikke fordelagtigt, vil det vistnok vise sig paa den Maade, at Sjælland bliver importerende. Hvor vidt det er en daarlig Forretning at bruge kostbare eller rettere sagt gode Arbejdsdyr, skulde Taleren ikke udtale noget om; i den Henseende ere Meningerne mellem Hippologerne delte. Taleren talte engang herom med to sjællandske Forpagtere, hvoraf den ene havde kostbare Arbejdsheste, den anden mindre gode Arbejdsheste. Den, der havde de mindre gode Dyr, sagde, at saadanne kostbare Dyr, som den førstnævnte havde, havde han ikke Raad til at have; og den anden, han, der havde de gode Dyr, sagde om ham, der havde de mindre gode Dyr, at saadanne Dyr havde han ikke Raad til at holde, og Faktum er, at den sidste døde som en meget rig Mand, men naturligvis kan den anden ogsaa gjøre det.

Kammerjunker Haffner vilde gjerne diskutere Sagen med den ærede Foredragsholder, men han maatte saa ogsaa forlange, at denne da ikke strax saa en Insinuation i hvad der blev sagt. Der var ikke Grund til at komme med nærgaaende Angreb, thi der laa i Talerens Bemærkninger ikke andet, end hvad han aabent og ærligt mente om Sagen. Naar Taleren havde sagt, at den ærede Foredragsholder i sine Bemærkninger i »Tidsskrift for Landøkonomi« havde antydnet, at der var en meget stor Variation mellem de Priser, der noteredes og de Priser, der i Virkeligheden betaltes, kunde han ikke indse, at der deraf kunde udledes, at den ærede Foredragsholder ikke skulde forstaa sig paa Priser paa Heste; men Taleren havde maaske som praktisk Mand lidt vanskeligt ved at udtrykke sig, idet han ikke havde Rutine i at diskutere og holde Foredrag, og derfor let kunde komme til at bruge mindre gode Vendinger end den ærede Foredragsholder, som er mere vant til at føre Ordet. Naar den

ærede Foredragsholder siger, at den lettere, forædlede Hest ikke kan staa sig mod den røde Ko, kan Taleren kun glæde sig ved, at han i sin Besætning holder sorte Køer, idet han da kan have Haab om, at hans Heste maa kunne staa sig. Taleren var en saa god dansk Patriot som nogen, men naar man som han havde levet en Del Aar udenfor det kjære Fædreland, blev man lidt afhøvlet, fik nogle Knubs engang imellem, og man kom da til at se, at der laa noget i, hvad en dansk Mand, Redaktøren af »Landbovennen« engang havde skrevet, nemlig at vi holdt for meget paa vore egne Rotter og Mus. Naar der derfor var Tale om, at vi havde havt en betydelig Ledelse paa Sjælland i Hesteavlen, saa var det lidt af den samme Fløjte. Paa Sjælland, hvor der skulde være Tale om den ædlere Hest, fordres der en ganske anden Vejledning til Opdræt og Opfødning end i Jylland. Man har paa Sjælland, det vil ingen kunne nægte, ganske savnet en sagkyndig Ledelse, det vil sige en Ledelse, som støtter sig til en lang Erfaring. Hvad gode og daarlige Heste angik henviste den ærede Foredragsholder til et Exempel og nævnte, at den Mand, der havde havt de gode Heste eller rettere sagt dyre Heste, var død som en rig Mand, men Exemplet viste efter Talerens Formening ikke noget; thi der maatte jo ogsaa ses hen til, om den Mand, der var død som en rig Mand, ikke havde havt Kapital at begynde sin Virksomhed med. Hvad Arbejdsheste forøvrigt angaar, da er det jo aldeles ligegyldigt, om de ogsaa have Skavanker, naar disse blot ikke ere til Hinder for Arbejdsdygtigheden. Hvad gjør det, om en Hest har tre tykke og et tyndt Ben, om den er blind paa det ene Øje o. s. v., naar den blot er en dygtig Arbejdshest. Saadanne Heste stiller Taleren i sin Arbejdsstald, naar de blot kunne behandle hans Jord, og de andre sælger han. I Sverrig havde Taleren arbejdet meget for at benytte det Materiale, der tilbydes i den østpreussiske Hest, og efter megen Kamp er det ogsaa lykkedes ham at fremkalde en Strømkæntring i den offentlige Mening derovre, saa at der i de sidste Aar er indført ikke saa faa gode ædle Hingste fra Østpreussen til Sverrig. Ved en virke-

lig sagkyndig Ledelse vil Hesteavlen kunne betale sig udmærket godt.

Præsidenten (Fjord) vilde lige over for den sidste Talers Ytring om, at Foredragsholderen var fremkommen med insinuerende Bemærkninger, gjøre opmærksom paa, at han ikke havde mærket, at saadant var sket. Taleren syntes ikke, at Hr. Jensen havde været mere nærgaaende mod Kammerjunker Haffner end tilladeligt, eller havde været skarpere i sine Bemærkninger mod Kammerjunker Haffner, end denne havde været lige over for Foredragsholderen.

Kammerjunker Haffner skulde naturligvis bøje sig for Præsidenten; naar denne ikke havde set noget for Taleren saarende i de fremkomne Bemærkninger, bør Taleren naturligvis heller ikke gjøre det. Men naar den ærede Foredragsholder siger, at naar en Mand udtaler om sig selv, at han er Praktiker — uden dermed at have sagt, at han er en fremragende Praktiker — stempler han derved den anden som en uvidende Theoretiker, der aldeles ikke har noget Begreb om Praxis, saa tillader Taleren sig at mene, at en saadan Ytring gaar udenfor, hvad der hører ind under en alvorlig Diskussion.

Præsidenten mente, at der ikke var Anledning til at komme videre ind paa den Sag og sluttede Mødet, da ellers ingen begjærede Ordet, med en Tak til Hr. Konsulent Jensen for hans Foredrag og for de mange statistiske Oplysninger, som han havde indsamlet.